

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 612/2021-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a zo sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Hagyari & Partners, s. r. o., Vlčkova 8/A, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Košice I v konaní sp. zn. 41P/118/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice I v konaní sp. zn. 41P/118/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Košice I **p r i k a z u j e**, aby v konaní sp. zn. 41P/118/2019 **konal bez zbytočných prietahov**.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **500 eur**, ktoré **je** Okresný súd Košice I **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Košice I **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **460,90 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

6. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 27. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom okresného súdu v konaní o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému synovi sťažovateľa.

Okrem toho žiada, aby ústavný súd okresnému súdu prikázal konať bez zbytočných prietáhov, priznal mu finančné zadosťučinenie 5 000 eur a náhradu trov konania.

II.

7. Konanie o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému synovi sťažovateľa začalo 26. novembra 2019 na návrh matky maloletého. Okresný súd uznesením z 11. decembra 2019 vydal na návrh matky neodkladné opatrenie, proti ktorému podal sťažovateľ 13. januára 2020 odvolanie a o ktorom krajský súd rozhodol uznesením z 28. februára 2020. Dňa 11. apríla 2020 podal sťažovateľ návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, o ktorom okresný súd rozhodol 4. mája 2020. Sťažovateľ podal proti uzneseniu 21. mája 2020 odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol 29. júna 2020. Prvé pojednávanie bolo nariadené 17. augusta 2020 na 5. november 2020, no toto pojednávanie bolo pre pandemickú situáciu odročené na 1. december 2020. I toto pojednávanie bolo odročené na 4. február 2021, ktoré bolo opätovne odročené na 25. marec 2021 z dôvodu pretrvávajúcej pandemickej situácie. Pojednávanie nariadené na 25. marec 2021 bolo taktiež odročené z rovnakého dôvodu na neurčito. Medzitým podal sťažovateľ ďalší návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, o ktorom rozhodol okresný súd 23. februára 2021. Proti výroku, ktorým okresný súd návrh zamietol, podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením zo 4. júna 2021. Ďalšie pojednávanie bolo nariadené na 16. november 2021, na ktorom okresný súd vec prejednal a pojednávanie odročil na 16. december 2021.

III.

8. Sťažovateľ je toho názoru, že zo strany súdu dochádza k prietahom v konaní, a keďže v tomto prípade ide o konanie vo veci maloletého dieťaťa, nekonaním súdu dochádza k ujme na jeho základných právach. Sťažovateľ namieta, že okresný súd je v konaní neefektívny, konanie neustále predlžuje a po dobu takmer dvoch rokov neuskutočnil ani jedno pojednávanie. Sťažovateľ uvádza, že podal aj sťažnosť na prietahy v konaní, ktorá však bola vyhodnotená ako nedôvodná. Sťažovateľ dodáva, že neúmerným predlžovaním konania dochádza k odcudzeniu sťažovateľa s jeho maloletým synom z dôvodu, že nekonaním okresného súdu je styk sťažovateľa s maloletým závislý výlučne na svojvôli a úvahe matky.

9. Okresný súd po chronologickom prehľade procesných úkonov uviedol, že vo veci koná plynulo, v zákonných lehotách rozhoduje o návrhoch na nariadenie neodkladných opatrení a v krátkych časových intervaloch nariaďuje pojednávania. V závere okresný súd poukázal na skutočnosť, že štyri termíny pojednávania boli odročené z dôvodov, ktoré mu nemožno pričítať. Preto ústavnú sťažnosť hodnotí ako neopodstatnenú.

IV.

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

11. Čo sa týka zložitosti veci, treba uviesť, že vec je skutkovo a právne celkom jednoduchá, keďže rozhodovanie o úprave práv a povinností k maloletému dieťaťu je bežnou súčasťou rozhodovacej praxe všeobecných súdov. V správaní sťažovateľa neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by vplývali na dĺžku konania. Objektívnou skutočnosťou, ktorá ovplyvnila dĺžku konania, bolo to, že spis bolo potrebné viackrát predložiť odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaní proti rozhodnutiu o neodkladnom opatrení. Druhou objektívnou skutočnosťou bola pandemická situácia, ktorá viedla k odročeniu viacerých pojednávaní.

12. Rozhodujúci bol postup okresného súdu, ktorý prvé pojednávanie nariadil približne po roku od začatia konania s tým, že prvé pojednávania sa uskutočnilo až po takmer dvoch rokoch od začatia konania. Je ústavne neakceptovateľné, aby sa v konaní, v ktorom sa rozhoduje o úprave práv a povinností k maloletému dieťaťu, čiže v konaní, v ktorom sa kladie zvýšený dôraz na rýchlosť a plynulosť konania, uskutočnilo prvé pojednávanie až po dvoch rokoch. Hoci bolo potrebné zohľadniť i to, že vo veci bolo podaných viacero návrhov na nariadenie neodkladného opatrenia spojených s odvolacími konaniami, ani táto skutočnosť nebránila okresnému súdu po vrátení spisu krajským súdom neodkladne nariadiť pojednávanie. K tomu treba uviesť, že v konaní o úpravu práv a povinností k maloletým sa nemožno stotožniť s okresným súdom prezentovanou dogmou o tom, že predloženie spisu odvolaciemu súdu bráni okresnému súdu v tom, aby vo veci konal a nariadil pojednávanie. To platí o to viac, že oba sudy sídlia v jednej budove. Rovnako sa nemožno stotožniť so schematickým postupom okresného súdu, ktorý vo veci viackrát rozhodol o návrhoch na nariadenie neodkladného opatrenia, no ani raz či už rodičov alebo maloletého nevypočul. Rozhodovanie v rodinných veciach bez bezprostredného kontaktu súdu s rodičmi a s dieťaťom je neefektívnym postupom, ktorý bráni dosiahnutiu konsenzu rodičov alebo autoritatívnemu rozhodnutiu súdu. Rovnako takýto postup bráni procesu efektívneho dokazovania, ktorý sa v týchto veciach spravidla prejavuje v nariadení znaleckého dokazovania. Ani v pandemickom období nemožno akceptovať taký stav konania v rodinnej veci, v ktorom sa rodinný sudca s rodičmi stretne takmer po dvoch rokoch od začatia konania.

13. Z uvedeného plynie záver, že procesný postup okresného súdu nesmeroval k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľa v otázke úpravy jeho práv k maloletému dieťaťu. Preto ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavnej sťažnosti sťažovateľa vyhovel, vyslovil, že postupom okresného súdu boli porušené sťažovateľom uvedené základné práva, a okresnému súdu prikázal, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov.

14. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak je to aj v tomto prípade. S prihliadnutím na celkovú dĺžku konania na okresnom súde, správanie sťažovateľa a postup súdu ústavný súd sťažovateľovi priznal podľa čl. 127 ods. 3 ústavy finančné zadosťučinenie 500 eur a vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel.

V.

15. Zistené porušenie základných práv sťažovateľa odôvodňuje to, aby mu okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení

niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli právnym zastúpením. Výška náhrady bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon v roku 2021 je 181,17 eur. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 181,17 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 10,87 eur) predstavuje 384,08 eur. Vzhľadom na to, že právny zástupca sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, k tejto sume treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 76,82 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. decembra 2021

Robert Šorl
predseda senátu